

dbornou veřejnost. Rovněž jednotlivá hesla ve druhé, slovníkové části, jsou dostatečně přehledná na to, aby se v nich uživatel snadno orientoval. Slovník bude zcela jistě výbornou příručkou nejen pro překladatele a tlumočníky z polštiny do češtiny a z češtiny do polštiny, ale také pro studenty a vědecké pracovníky oborů na katedrách polonistiky, slavistiky a bohemistiky. Podle výsledků dotazníkového průzkumu, který autorky provedly, je zřejmé, že i přesto, že v mluvené řeči neustále vznikají ustálená přirovnání a charakteristiky, rčení, parémií a pranostik rapidně ubývá. Proto si myslím, že kniha může být zajímavá rovněž pro běžné uživatele českého či polského jazyka, jež by po jejím přečtení mohli začít některé frazeologické jednotky znovu používat.

Kateřina Sobotíková, Ostrava

Hana Sodeyfi, Stefan Michael Newerkla, *Tschechisch. Faszination der Vielfalt. Lehrbuch für Anfänger und Fortgeschrittene*, Wiesbaden: Harrasowitz Verlag, 2002, 604 s., ISBN 3-447-04623-6.

Na konci roku 2002 vyšla v německém nakladatelství Harrasowitz velmi zajímavá učebnice češtiny pro cizince. Její autoři, Hana Sodeyfi a Stefan Michael Newerkla, v ní zúročili bohaté praktické zkušenosti, které získali při výuce češtiny na Ústavu slavistiky Vídeňské univerzity. Učebnice je proto důsledně vybudována na německo-českém jazykově kontrastivním/komparativním pohledu.

Na začátku učebnice je uveden přehled morfologické, zvukové a grafické stránky češtiny (zejména na základě již zmíněného německo-českého srovnání). Následuje 29 lekcí, jejichž strukturu můžeme označit jako tradiční: na začátku je obvykle uveden český text (na konci lekce přeložený do němčiny), dále následuje český rozhovor (imaginární? komunikanti Silvie – Jiří), poté cvičení různého charakteru a zaměření, pak krátký výklad jazykového či ortografického problému a na závěr každé lekce velmi podrobný slovníček řazený slovnědruhově a alfabetycky (často doprovázený tematickým či věcným slovníčkem – rodina, cestování, roční období, názvy období, lidské tělo apod.). V závěru knihy jsou ještě uvedeny seznam pramenů a literatury, německý rejstřík gramatických termínů a rejstřík českých a německých slov. Učebnice je doplněna CD-nosičem, jenž obsahuje řadu textů mluvených českými mluvčími různého stáří, který pomáhá studentům jak rozvíjet schopnost rozumět českému mluvenému textu, tak i lépe poznat zvukové vlastnosti češtiny. Řada z těchto komunikátů je v psané podobě uvedena v učebnici (často na úplném konci lekce), což studentům umožňuje uvědomit si vztah mezi psanou a mluvenou podobou češtiny.

Výtvarná a grafická stránka učebnice je pojata velkoryse. Kromě fotografií, obrázků, map, schémat, přehledů apod., které mají komentářový nebo didaktický účel, obsahuje také kopie tiskovin praktického charakteru, jejichž znalost je pro cizince důležitá, jako jsou jízdenky, jídelní lístky či vstupenky. To samozřejmě přispívá nejen k „oživení“ výkladem zničeného studenta a obohacení výukových metod, ale také k názornosti výuky, v níž může být student seznámen s rozmanitými českými realitami. Velkoryse je však učebnice pojata svou informační nasyceností. Ve 29 hutných lekcích je obsažena téměř kompletní gramatika a základní slovní zásoba současné (spisovné) češtiny. Výklad je zvolen tak, jak už je to ostatně patrné z podtitulu, aby s učebnicí mohl pracovat úplný začátečník. Látka je proto řazena podle metody postupných kroků, tj. od jednoduššího ke složitějšímu. Přitom jsou složité jevy vysvětleny srozumitelně a zároveň bez nesprávných zjednodušení. Učebnice se velmi zdatně vyrovnává s komplikovanými jevy české gramatiky a pravopisu, které představují např. pád, gramatické kategorie životnosti, reflexivní *se*, *si* nebo vid. V těchto částech se plně projevuje odborná erudice (a pedagogický optimismus autorů), kteří například při vysvětlení pohyblivého *e* neváhají studenty poučit o lichých a sudých jerech a o jejich zániku či vokalizaci podle pravidla, kterému jsme si navykli říkat Havlíkovo. Autoři se také nebrání zvolit někdy ne zcela tradiční řešení výkladu některých problémů, jako je zohlednění vidu v systematice slovesných tříd, kde má každý vzor svou párovou vidovou variantu. Z hlediska gramatického popisu nové češtiny je to řešení překvapivé, avšak má své opodstatnění (podobným způsobem postupovaly nejstarší gramatiky češtiny pocházející ze 16. a 17. století). Při omezeném rozsahu práce je pochopitelné, že autoři výklad některých jevů jen naznačili (např. slovosled nebo frazeologie). Naopak je potřeba ocenit, kolik informací byli schopni v daném rozsahu zachytit, vysvětlit a procvičit.

Učebnice není orientována pouze na paměťovou či vědomostní stránku výuky jazyka. Její charakter je komplexní: obsahuje celou řadu cvičení, ve kterých se zvyšují komunikační dovednosti studenta češtiny a upevňují získané poznatky. Rovněž jsou do ní zařazeny úkoly zaměřené na překládání, výslovnost, pravopis apod. Přitom se klade důraz na aktivní (popř. interaktivní) studentovu práci. Navzdory tomu však učebnice není koncipována pro samouky, vyžaduje práci ve skupině a vedení pedagoga. Spolupráce s vyučujícím je nutná mimo jiné i proto, že cvičení nemají v učebnici uvedeno řešení.

Ještě v jednom ohledu se v knize odráží (pro Čecha velmi zajímavým způsobem) vídeňské zázemí H. Sodeyfi a S. M. Newerkly. Pro celou učebnici je totiž přiznačná vídeňská (rakouská) perspektiva, kterou jsou česká kultura a český jazyk nazírány. Autoři náležitě, patřičně a citlivě akcentují to, co nás za více než 1000 let vzájemného sousedství a 400 let státního soužití sblížilo. Tímto způsobem se autoři snaží přivést studenty k hlubšímu zájmu o „české“ jako takové; přitom velmi umně využívají pro Rakušana, popř. Vídeňana zajímavé skutečnosti, že po určitou dobu byla Vídeň druhým největším českým městem. Jistě to není jenom projevem pedagogicko-didaktické prozíravosti autorů, kteří se snaží zájemcům o jazyk zprostředkovat kulturu ja-

zyka, a tak zvýšit jejich motivaci, ale také projevem hlubokého a silného vztahu k češtině a Čechům.

Jako pozitivní hodnotím to, že autoři reflektují funkční, sociální a regionální rozrůznění češtiny, což souvisí také s tím, že do knihy zařadili české texty s různým funkčněstylovým zařazením (což bude jistě jedna dimenze podtitulu *Faszination der Vielfalt*). Lze se proto v učebnici setkat také s variantami hodnocenými jako: *umgangssprachlich – alltagsprahliche Stil der Standardsprache – buchsprachlich – gehoben – veraltet – poetisch – regional – expresiv – Slangausdruck/Fachjargon – Gauner sprache*. Vzhledem k tomu, že v české odborné literatuře není význam těchto jednotlivých termínů (resp. jejich českých ekvivalentů) pojímán jednotně, mohly být (alespoň některé) vysvětleny. Přes tento otevřený přístup k stylovému rozrůznění češtiny dominuje v učebnici spisovná norma současného jazyka. Autoři uvádějí nespisovné varianty uměřeně, zejména pokud jde o češtinu obecnou. Zřejmě to souvisí také s tím, že publikaci zamýšlejí mimo jiné jako učebnici pro vysokoškolské studenty slavistiky, kteří se pochopitelně mají seznámit především se standardní podobou češtiny. Ostatně studenti němčiny se učí také spisovnou němčinu, a ne Plattdeutsch.

Učebnice Hany Sodeyfi a Stefana Michaela Newerkly představuje velmi povedenou a zdařilou učebnici češtiny, která snese nejpřísnější měřítka. Ač bezpečně vyhovuje odborným nárokům, je napsána srozumitelnou a zábavnou formou. Uspokojí proto požadavky všech zájemců, kteří se učí češtinu jako cizí jazyk, a to ať už mají lingvistické zázemí nebo ne. Po pečlivém prostudování této vídeňské učebnice bude student nejen vybaven bezpečnou znalostí gramatiky (včetně tvoření přechodníků) a rozvinutou slovní zásobou (která se neomezuje jen na lexikální jednotky spjaté s každodenním životem), ale bude také schopen češtinu aktivně a kultivovaně užívat.

Pavel Kosek, Ostrava